

Internetové právo

Právo sociálních sítí

Mgr. Tomáš Gongol, Ph.D.

Základní charakteristika a východiska

- Definice sociálních sítí
 - služba realizovaná prostřednictvím internetu, která registrovaným uživatelům umožňuje vytvářet si profil, vzájemnou komunikaci, sdílení obsahu (zejm. fotografií a videa), provozování chatu a řady dalších aktivit
- Původně určeno primárně pro komunikaci fyzických osob
- V současnosti významný komunikační kanál také pro podnikatele
 - šíření reklamních sdělení
 - komunikace přímo se zákazníky
- V roce 2017 v ČR využívalo sociální sítě 34 % podnikatelů (dvojnásobek roku 2013)
- Mění se způsob tvorby a šíření informací
- Aktuální diskuse o právní regulaci (EU, Německo, Francie a další)

Postavení provozovatelů sociálních sítí mezi dalšími aktéry

Sociální sítě jako poskytovatelé služeb informační společnosti

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronickém obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu)
- Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti)
 - Sociální sítě lze řadit mezi poskytovatele služeb ukládání obsahu informací poskytovaných uživatelem (§ 5 zákona č. 480/2004 Sb., resp. čl. 14 Směrnice 2000/31/ES)

Základní principy

- Základní princip: *Bezpečný přístav (safe harbour)*
 - Rozhodnutí SDEU ve věci L.Vitton v. Google
 - Rozhodnutí SDEU C-324/09 ve věci *L`Oréal v. eBay*
 - Rozhodnutí SDEU C-314/12 ve věci *UPC Telekabel Wien*
- Dle §6 zákona č. 480/2004 Sb. nejsou poskytovatelé služeb informační společnosti povinni aktivně vyhledávat protiprávní obsah nebo sledovat jednání svých uživatelů
 - Rozhodnutí SDEU C-70/10 ve věci *Scarlet v. SABAM*
 - *Poskytovatelé služeb informační společnosti nemají povinnost zavést systém filtrování obsahu způsobilý identifikovat hudební nebo audiovizuální díla vlastníka duševních práv*

Rozšiřování odpovědnosti sociálních sítí

- “Hate speech”
 - Německo (1.1.2018): Zákon ke zlepšení prosazování práva v sociálních sítích („NetzGD“)
 - Stanovení lhůt pro odstranění závadného obsahu, zejm. nenávistných projevů
- „Fake news”
 - Diskuse na úrovni EU (veřejná konzultace) i jednotlivých států (např. Francie)
- Nová Směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu
 - Nabourání principu Safe harbour, čl. 13 Směrnice

Ochrana osobních údajů

- Právní úprava
 - Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2016/679/EU o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)
 - V přípravě: Nařízení ePrivacy
- Sociální sítě mohou být v roli správce i zpracovatele osobních údajů
 - Nová práva uživatelů, ve vztahu k profilování, právo „být zapomenut“ atd.
- Předávání osobních údajů sociálními sítěmi do zahraničí
 - Rozhodnutí SDEU C-362/14 Max Schrems v. Data Protection Commissioner

Porušení ochrany osobních údajů ze strany uživatele sociálních sítí

- UOOU udělil pokutu 5000 Kč za zveřejnění foto zloděje na FB
 - Potřeboval souhlas zloděje?
- Soudy (včetně Ústavního) nepovažovaly zveřejnění záběru za nezbytné pro ochranu práv a právem chráněných zájmů správce
 - Rozhodnutí NSS ČR 3 As 118/2015-34
- Změna postoje UOOU (r. 2017) – nová předsedkyně UOOU prohlásila že nyní by už pokutu za zveřejnění fotografie neudělili
 - Jednání v zájmu ochrany osob či majetku
 - Např. Krádež v pražském divadle La Fabrika

Cambridge Analytica

- Facebook 2007 až 2014
 - umožnil vývojářům aplikací přístup k osobním údajům uživatelů bez jejich výslovného souhlasu
- britská poradenská společnost Cambridge Analytica získala skrze facebookovou aplikaci přístup k datům 87 milionů uživatelů
- *Akademici z Univerzity v Cambridge začali uživatele rozdělovat do několika skupin na základě toho, co na Facebooku lajkují. Jeden z nich poté se soukromou společností Cambridge Analytica a vyvinul facebookovou aplikaci v podobě osobnostního kvízu.*
- *Firma získala údaje nejen o uživateli, kteří kvíz vyplnili, ale také o jejich facebookových přátelích, neboť to tenkrát Facebook umožňoval*
- *Díky tomu se pak postupně podařilo vytvořit systém, který umožnil přesné **cílení politické reklamy** na různé typy lidí*
 - kampaň Donalda Trumpa
- *Britský UOOU udělil pokutu FB ve výši 500 tis. liber (14,6 mil. Kč)*
 - *Roční zisk FB tehdy cca 400 mld. Kč (!!!)*

Předávání osobních údajů do zahraničí

- V rámci EU volné předávání osobních údajů
 - Podobně na základě mezinárodní smlouvy
- Mimo EU
 - Pokud je poskytována v daném státě odpovídající úroveň ochrany
 - Viz spor Max Schrems v. FB
 - Zpochybněno předávání os. údajů do USA (safe harbour)- viz PRISM
 - Pokud se společnost registrovala do programu, byla považována za bezpečnou
 - SDEU zrušil rozhodnutí Evropské komise – zrušení principu Safe Harbour
 - **NOVĚ: Privacy Shield** – prohlášení o souladu s principy ochrany, ale povinnost ověřovat jestli jsou skutečně plněny (v USA dohlíží Federální ministerstvo obchodu), prováděn každoroční audit za účasti Evropské komise, zřízen nezávislý ombudsman
 - I Privacy Shield je zpochybněn jako nedostatečný

Max Schrems vs. Facebook

- Jaké údaje o něm FB shromažďuje?
 - Výpis 1222 stran (včetně informací, které už smazal)
- Stížnost k irskému komisaři pro ochranu osobních údajů
 - 22 stížností (r. 2011)
- r. 2013 – vyjádření FB – nejasné, chybějící
- r. 2014 – vzetí zpět stížnosti
 - 1 nestihl vzít zpět a následné řízení a rozhodnutí SDEU vedlo ke zrušení tehdejšího systému předávání osobních údajů do USA

Max Schrems vs. Facebook II

- Ve vztahu k ostatním stížnostem podal ve Vídni hromadnou žalobu
 - 2014: Vznese nárok na NÁHRADU ÚJMY ve výši 500 EURO pro každého uživatele, který se připojil (25 000 uživatelů)
 - Rakouský vídeňský soud 1. stupně se prohlásil nepřislušným
 - FB tvrdí, že Max Schrems nemůže použít ustanovené o mezinárodní příslušnosti soudů v případě spotřebitelských sporů – jeho profil na FB je užit pro profesionální účely (žaloba proti FB) – není tak spotřebitelem
 - spadá po jurisdikci irského orgánu na ochranu osobních údajů
 - 2018: ESD rozhodl, že Max Schrems může podat pouze individuální žalobu u vídeňského soudu
 - „... uživatel soukromého účtu na Facebooku neztrácí postavení ‚spotřebitele‘, pokud vydává knihy, přednáší, provozuje internetové stránky, vybírá dary a nechává si postoupit nároky řady spotřebitelů, za účelem uplatnění těchto nároků u soudu,“
 - S účinností GDPR je možná už i hromadná žaloba!
 - 2019: Nejvyšší rakouský soud argumentaci FB odmítl a vrátil k jednání před vídeňským soudem 1. stupně

Ochrana osobnosti na sociálních sítích

- Právní úprava
 - Čl. 7 a 10 Listiny základních práv a svobod
 - Základ soukromoprávní úpravy § 81 až 90 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Nález ústavního soudu (Pl. ÚS 24/10)
 - Právo na informační sebeurčení
- Rozhodnutí NS ČR (30 Cdo 4524/2015)
 - *prostředek zásahu* (tj. facebook) do osobnostní sféry není důležitý
 - odkaz na obecnou právní úpravu
- Nejčastější problémy na sociálních sítích
 - Zveřejnění fotografie třetí osoby bez jejího souhlasu
 - Zveřejnění znevažující informace

Ochrana soukromí dle občanského zákoníku

§81 a násl.

- PODOBIZNA, např. FOTOGRAFIE

- Souhlas nutný k zachycení podoby

- Souhlas nutný i k rozšiřování – např. umístění na FB (§ 84, 85 ObčZ), výjimka:

- Zobrazení podoby se souhlasem dotčené osoby „za okolností, z nichž je zřejmé, že bude šířeno“ – v takovém případě platí, že dotčená osoba „*svoluje i k jeho rozmnožování a rozšiřování obvyklým způsobem, jak je mohl vzhledem k okolnostem rozumně předpokládat*“

- Např. svatební foto umístěné na profil FB manželů

Zákonné důvody zásahu

- **Svolení**
 - Možno odvolat
 - Pokud odvoláme svolení dané na dobu určitou aniž by se změnily podstatně okolnosti nebo jsme k tomu měli jiný závažný důvod, musíme nahradit škodu (ušlý zisk)
- **Výkon nebo ochrana jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob (§88/1 ObčZ)**
 - Vztahuje se pouze na podobiznu a zvukový nebo obrazový záznam
 - Např. při hovoru přes Teams mi začne někdo vyhrožovat, mohu si jej začít nahrávat
- **Užití k úředním účelům na základě zákona**
 - Např. PČR zveřejní podobiznu hledané osoby na webu
- **V případě veřejného vystoupení v záležitosti veřejného zájmu**
 - Na jednání zastupitelstva, vystoupí někdo kdo není členem a někdo jiný ho natočí, viz. rozhodnutí Městského soudu v Praze, sp.zn. 8 A 316/2011
- **Vědecká, umělecká, zpravodajská licence (§ 89 ObčZ)**

Fotografie na sociálních sítích

- Souhlas nutný k zachycení podoby i k jejímu rozšiřování (§ 84,85 ObčZ)
- Výjimky:
 - Zobrazení podoby se *souhlasem* dotčené osoby „za okolností, z nichž je zřejmé, že bude šířeno“ – v takovém případě platí, že dotčená osoba „svoluje i k jeho rozmnožování a rozšiřování obvyklým způsobem, jak je mohl vzhledem k okolnostem rozumně předpokládat“
 - Vědecká, umělecká, zpravodajská licence (§ 89 ObčZ)

Překročení mezí přípustné kritiky - vulgarita

- Rozhodnutí NS ČR (23 Cdo 2623/2011) ve věci PROLUX v. Internet info
 - Diskusní vlákno na www.mesec.cz (Stejně postavení mají sociální sítě)
 - *PROLUX lže jako svině... zlikvidovat PROLUX... Ahoj, jsem také obětí bezcharakterní a lživé firmy PROLUX*
 - odvolací soud k názoru, že žádnou z těchto informací nelze považovat za protiprávní, zřejmě nepravdivou a dehonestující
 - Pouze slova „jako svině“ byla shledána jako způsobilá zasáhnout do dobré pověsti
 - poskytovatel služby informační společnosti odpovídá za informaci obsahující vulgarismus ve spojení s částí obchodní firmy žalobce
 - předmětné příspěvky neopustily rámec zaručené svobody, lze je kvalifikovat jako hodnotové soudy. Jedná se vesměs o hodnocení žalobce na základě konkrétních zkušeností uživatelů, jedná se tak o přípustnou kritiku (viz nálezy Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 23/05). Diskusní příspěvky tak nebyly způsobilé zasáhnout do dobré pověsti žalobce.

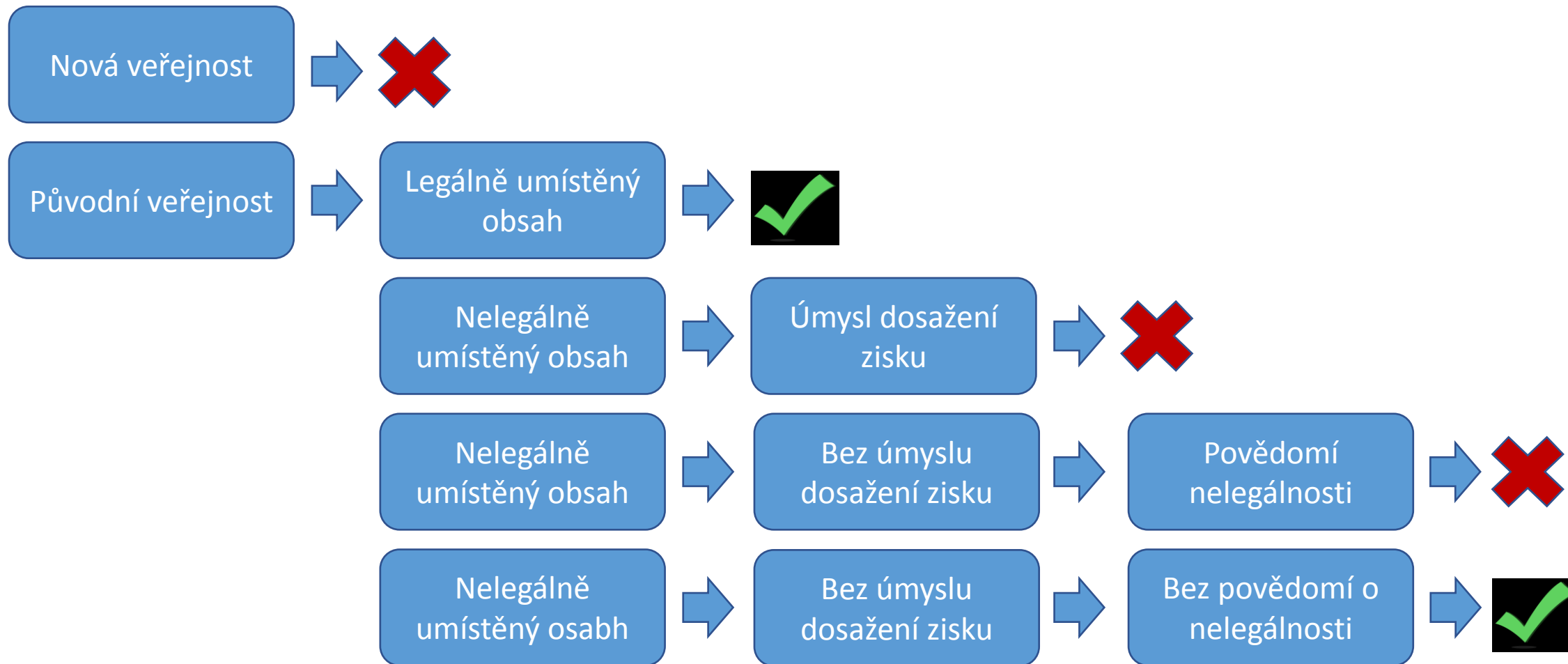
Nároky

- odstranění zveřejněného obsahu (§82 ObčZ)
 - I v případě, že zásah do práv hrozí
 - Např. odstranění fotografie z webu
- odstranění následku – újmy (např. zveřejnění kompromitujících fotografií)
 - Majetková újma (skutečná škoda, ušlý zisk)
 - Nemajetková újma – zadostiučinění (§ 2956 ObčZ)
 - Omluva (např. na diskusním fóru), zveřejnění rozhodnutí soudu
 - Pokud nejde jinak, poskytne se v penězích (zohledňuje se viz §2957, způsob zásahu, rozsah újmy atd.)
 - Bezdůvodné obohacení
 - Např. umístění fotografie na placenou stránku a inkasování peněz za její zobrazení

Autorskoprávní aspekty sociálních sítí

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti
- Zákon č. 101/2000 Sb., autorský zákon
- Ve vztahu k sociálním sítím specifika autorskoprávní ochrany
 - Vkládání vlastního obsahu
 - Vkládání cizího obsahu - bohatá judikatura ke zveřejňování odkazů:
 - Rozhodnutí SDEU C-466/12 ve věci Svensson v. Retriever Sverige
 - Rozhodnutí SDEU C-160/15 ve věci GS Media v. Sanoma
 - Rozhodnutí SDEU C-161/17 ve věci Cordoba

Odkazy na závadný obsah

Skrytá reklama

- Regulace reklamy soukromoprávní, veřejnoprávní i samoregulace
- Zásadní problém sociálních sítí = SKRYTÁ reklama
 - zastření reklamy zdánlivě nezávislým vyjádřením „soukromé“ osoby, která má produkt nebo službu ráda
 - V ČR studie Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy (2018)
 - Problém s kontrolou a prokázáním
 - Povinnost označit jako reklamu
 - Softwarové řešení
 - Označit na začátku textu
 - Možnost využít hashtag (#REKLAMA, #AD)

